

Marko BABIĆ

SVIJETLEĆI UZOR OBITELJI U LITURGIJI

Obitelj je danas u žarištu zanimanja različitih skupina ljudi u rasponu od krajnje pozitivnih pristupa do potpuno suprotnih koji javno zastupaju da je potrebno nadići stereotip po kojemu je obitelj temeljna jezgra svakoga zdrava društva. Kršćani su trajno vrednovali obitelj kao dio Božjeg plana i stvaranja svijeta i čovjeka. A sve su potkrjepljivali činjenicom da se Isus rodio i odgajao u obitelji. I to je ostavilo vidljive tragove i u liturgijskim obrascima, osobito u službenim obrascima uz blagdan Svete obitelji.

Blagdan Svete obitelji službeno je uveden u liturgiju tek u 19. stoljeću kao *svijetleći uzor* obiteljima na ovozemaljskom putovanju do konačnog sjedinjenja u nebeskoj slavi u turbulentnom vremenu što su ga proživljavale ugrožene obitelji. Blagdan se najprije slavio na 3. nedjelju nakon Bogojavljenja. Za pontifikata Pija X. 1911. g. privremeno je prekinuto prakticiranje slavljenja ovoga blagdana, da bi ga ponovno uveo Misal 1920. g. i postavio na prvu nedjelju nakon Bogojavljenja. U najnovijoj obnovi liturgijskog kalendara stavljen je na nedjelju između Božića i Nove godine, ili na 30. prosinca kad Božić padne na nedjelju.

Iako taj blagdan liturgičari svrstavaju u skupinu tzv. blagdana ideja, a ne otajstvenog obnavljanja pojedinih spasenjskih događaja, blagdan je uvršten u godišnji liturgijski kalendar jer se u njemu zrcali nekoliko spasenjskih događaja: otajstvo utjelovljene Riječi; intimno zajedništvo Marije s Isusom; uzorna ljubav Marije i Josipa; uprisutnjenje kraljevstva Božjega u nazaretskoj obitelji.

PREDIVAN UZOR ŽIVOTA

Životna aktivnost i očitovane vrline u nazaretskoj obitelji uzor su i putokaz života svake obitelji. To je na osobit način izraženo u obrascima mise i u Časoslovu za blagdan Svete obitelji. Na taj blagdan slavimo Boga koji nam *daje divan uzor obiteljskih krjeposti i uzajamne ljubavi* (zborna) da bismo, nasljeđujući taj predivan uzor života, postigli vječnu radost u Očevu domu na nebesima. Starozavjetno čitanje predviđeno za misno slavlje ovo-

ga blagdana (Sir 3,2–6. 12–14) govori o ispravnom ponašanju djece prema roditeljima, a novozavjetno (Kol 3,12–21) o idealnome kršćanskom životu što se zrcali u obiteljskim krjepostima: milosrdno srce, dobrotivost, poniznost, blagost, strpljivost i međusobno podnošenje. Evanđeoski odlomci u trogodišnjem nizu naviještaju tri značajna događaja povezana sa Svetom obitelji: bijeg u Egiptat i povratak u Nazaret (god. A); prikazanje Isusa u Hramu (god. B) te hodočašće u Jeruzalem s dvanaestogodišnjim Isusom za blagdan Pashe (god. C).

Najrazrađeniju teologiju pojedinih otajstava i posebnosti blagdana redovito nalazimo u zbornoj misnoj molitvi i u vlastitom predslavlju. Uz predložena tri predslavlja otajstva rođenja Sina Božjega, postoji i veoma bogato predslavlje u Zbirci misa o Blaženoj Djevici Mariji u obrascu „Sveta Marija iz Nazareta” pod naslovom: *Život Blažene Djevice Marije u nazaretskom domu*. U njemu je istaknuta Marijina vjera s kojom u Nazaretu prima Gabrijelovo Navještenje i nama u vremenu rađa Spasitelja i brata koji je sin Očev od vijeka. Ona kao prava majka, u intimnom zajedništvu sa Sinom *gaji početke Crkve, a nama predaje uzor života*. Marija upravo u Nazaretu *postaje učenica Sinu, prima prvine evanđelja, u srcu ih čuva i u duhu razmišlja*. U zajedništvu s pravednim Josipom Boga *hvali pjesmama, Bogu se klanja u šutnji, hvali ga životom i slavi radom*.

Skroviti život što ga je Isus vodio zajedno s Marijom i Josipom u selu Nazaret prije svoga javnog djelovanja, poseban je odsjek otajstva spasenja, ali i rječit uzor svakoga vjerničkog ponašanja. Upravo u nazaretskom domu Isus je proveo većinu svoga ovozemaljskog života *poslušan Mariji i Josipu* (Lk 2,5). Zbog toga neke kršćanske zajednice, s pravom, to otajstvo slave pod naslovom *Sveta Marija iz Nazareta*. U to je uključeno otajstvo utjelovljenja Riječi Božje i čudesno Isusovo rođenje te intimno drugovanje Majke i Sina, ali i naše nasljedovanje vrlina nazaretske obitelji. Zbog toga je, kao završna popričesna molitva, prošnja upravljena Bogu *da, ojačani primjerom Djevice Marije, tihim radom izgrađujemo Božje kraljevstvo na zemlji te ga sa Sinom Božjim bez kraja uživamo na nebesima*. Tu je primjer nazaretske obitelji postavljen kao konkretan uzorak svagdanjeg života, najčešće tih i nezamjetljiv. Takav život treba ujedinjavati s misnim prinosom Bogu što izražava darovna molitva koja nas potiče *da slijedimo primjer nazaretske Djevice, te sami sebe prinesemo Bogu za svetu, ugodnu žrtvu*.

HEROD TRAŽI DA UBIJE DIJETE

Među uzorima što ih nazaretska obitelj pruža suvremenim obiteljima jest briga i skrb za očuvanje života novorođena djeteta što je uključivalo i bijeg u inozemstvo jer je *Herod tražio da ubije dijete*. Danas se, nažalost, broj „Heroda” umnožio, a njihov broj znatno povećavaju i mnogi roditelji, društveno okruženje i zakonodavstvo koje dopušta i opravdava slobodnu odluku majke da prekine život nerođena djeteta. U Matejevu je opisu Isusova djetinjstva Isus od početka svoga ovozemaljskog života predstavljen kao znak i simbol života što ga napadaju politika i „viši državni interesi”. A njegovi roditelji, Josip i Marija, svijetli uzori obrane života i dostojanstva čovjeka. Čovjek je i onaj koji je to tek u postajanju, ustvrdio je već davni Tertulijan. Ozbiljna znanost i danas potvrđuje istinitost te izreke, ali, općenito, društveno ozračje tome ne pridaje pravu važnost. Pa ni među vjernicima kršćanima.

Praksa današnjeg društva uključuje mnoge paradoksalnosti i nedosljednosti na tom području. S jedne strane, spremni smo ganuti se do suza na vijest da je neka neodgovorna majka ostavila svoje novorođenče u nekom sanduku za smeće ili da je neka nedužna životinja pretučena i usmrćena, a s druge strane, ostajemo ravnodušni na objavljene informacije o broju nerođene djece kojima je život nasilno prekinut pobačajem. I to se opravdava nekakvom slobodom po kojoj majka može odlučivati o životu i smrti svoga djeteta koje još nije ni ugledalo svjetlo sunca. Da paradoks bude još veći, očeve o tome nitko ništa niti pita niti se s njima konzultira.

Ipak, ne smijemo ostati samo na negativnim primjerima i slutnjama. Ima, iako ne dovoljno, i svijetlih pojava. Primjer Marije i Josipa koji brižno čuvaju život novorođena djeteta nadahnuo je mnoge osobe i ustanove da pomognu majkama koje su u nedumici što učiniti da obrane i odgoje svoje dijete i u okolnostima koje nadilaze njihove mogućnosti i materijalne i psihološke. Njihov doprinos i dobar primjer potrebno je isticati, podržavati i potpomagati. Nije najgora činjenica to što su zli ljudi zločesti, nego je najgore što dobri nisu dovoljno dobri. Bolje je upaliti i malu iskru nego proklinjati tamu.

Primjer progonstva nazaretske obitelji u tuđinu, daleko od topline rodne grude, uzor je mnogim obiteljima koje su morale u suvremeno progonoštvo u potrazi za sredstvima kojima će uzdržavati i odgajati svoju djecu. Mnoge od tih obitelji mogu, s pra-

vom, u sebi zaključiti: „Kad su Josip i Marija mogli izdržati bijeg u inozemstvo, možemo i mi!” Primjer Svete obitelji potvrđuje da nitko nije pošteđen teškoća kroz koje obitelj prolazi, ali je ujedno i primjer da ih Bog ne ostavlja same bez zaštite u životnim kušnjama.

ŠKOLA VJERE

Pri stvaranju svijeta i, vrhunca svih stvorenja, čovjeka Bog je očitovao svoj plan da čovjekov život nastaje i razvija se u obitelji kao u toplu gnijezdu. Isus se od početka svoga bivanja na zemlji u potpunosti podložio zakonu ljudskog života. Rodio se i rastao u obitelji usvajajući religioznu i društvenu baštinu svoga naroda. Bio je podložan svojim roditeljima i s njima, u radu i molitvi, otkrivao Božje planove i svoje mesijansko poslanje. Evanđelist ističe da je Marija razmišljala u svom srcu o svemu što se događalo s njezinim sinom i postupno rasla u vjeri. A i njezin sin rastao je u dobi i mudrosti *pred Bogom i ljudima*.

Već pri prikazanju u Hramu Josip i Marija čuli su proročanske riječi iz usta starca Šimuna da će njihov sin biti „svjetlost na prosvjetljenje naroda” (Lk 2,32), a dvanaest godina poslije, na istome mjestu, dvanaestogodišnji dječak daje im na znanje da je Hram kuća Oca njegova i da je njegovo poslanje tumačiti zakon Božji i poučavati one koji od kojih bi on trebao učiti.

Osamnaest godina poslije tih događaja Isus je sa svojom obitelji na svadbi u Kani i tu uslišava molbu svoje majke, iako joj je dao na znanje *da još nije došao njegov čas*. Prvo Isusovo čudo odigrava se u okrilju njegove obitelji, ali je istodobno i nagovještaj odvajanja od zemaljske obitelji i najava ostvarivanja proročanstva da su njegova majka i braća *svi koji vrše volju Oca moga koji je na nebesima* (Mt 12,50).

Stavljajući nazaretsku obitelj za uzor današnjim obiteljima, Crkva želi da svaka obitelj bude prava škola vjere i istinske pobožnosti. U tome se može nadahnjivati na svakome članu Svete obitelji. Marija je uzor jake žene koja očituje neograničenu vjeru i čvrsto pouzdanje u Boga. U tom svjetlu ona se ne boji prihvatiti život i služiti mu, iako ne poznaje sve okolnosti toga prihvaćanja. Ona se u potpunosti prepušta Bogu i čvrsto vjeruje u njegova obećanja. Kako li su samo daleko mnoge današnje majke koje u strahu od više djece očituju nedostatno pouzdanje u Božju providnost. Marija im može biti sjajan uzor, ali i moćna zagovornica.

O Josipu i njegovoj ulozi govori se manje od Marijine uloge. Ali dvije riječi kojima je obilježen Josipov lik veoma su znakovite i značajne: *bogobožnost* i *pravednost*. To je sasvim dovoljno da shvatimo njegov odnos s Bogom i njegovu ulogu u neobičnom braku s Marijom, Isusovom majkom. Josipovoj su skrbi povjereni i Isus i Marija, a on se u tome teškom zadatku u potpunosti oslanja na Božju pomoć. Bogobožnost uključuje duboko poštovanje Boga i njegovih zahtjeva, ali i čvrsto uvjerenje da se s Bogom može nadvladati svaka životna teškoća i iskušenje. *Ako je Bog za nas, tko će protiv nas!* Jer je naš bog Emanuel = Bog s nama. U tome Josip može i treba biti uzor svakomu kršćanskom ocu i potpora u trenucima zdvajanja što ih donesu neočekivane situacije.

Isus je rastao i *napredovao u mudrosti, dobi i milosti pred Bogom i ljudima* u krugu svoje obitelji, poslušan svojim roditeljima u Nazaretu. Iako je bio Bog odvjeka, podložio se zakonima ljudske obitelji i tako postao primjer svakom djetetu. Tako bi trebalo biti i u današnjem vremenu koje nije u potpunosti naklonjeno prirodnom odrastanju u obitelji, nego dopušta prevelik utjecaj ostalih čimbenitelja koji često razaraju obiteljski sklad.

Uz uže članove nazaretske obitelji tijesno je povezano i dvoje bogobožnih staraca: Šimun i proročica *Ana*. Njihov susret u Hramu pokazatelj je da se ljudska i božanska povijest odvija na više razina. Josip i Marija dolaze u Hram obaviti uobičajen vjernički čin prikazivanja prvorodena djeteta Bogu, a starac Šimun, po Božjem nadahnuću, u njemu prepoznaje Božjeg poslanika, *svjetlo na prosvjetljenje naroda i slavu puka svoga izraelskoga*. Tu se očitivalo prožimanje božanskoga i ljudskoga. I to bi trebalo otkrivati u životu svakoga čovjeka, osobito mladih na pragu života.

Isusovi su se roditelji divili Šimunovim riječima i bili ponosni na sve što se o njihovu novorođenčetu govori. Ali, proročka najava nije završila samo u riječima koje izazivaju divljenje roditelja. Slijedile su i najave gorkih časova. Njihov će sin mnogima biti znak koji će se osporavati i dovesti do toga da će *mač boli probosti majčino srce*. Otajstvo utjelovljenja spaja se s otajstvom otkupljenja. Radost i žalost međusobno se isprepleću. I to je sudbina svake obitelji. Nazaretska je obitelj primjer kako se to nadvladava uz Božju pomoć koja nikada ne izostaje.

U Godini obitelji potrebno je obnoviti i produbiti ulogu Svete nazaretske obitelji kako nam je prikazana u evanđeljima i litur-

gijskim obrascima. Svijetli primjeri privlače jače od najrječitijih riječi. U tom je duhu papa Franjo u nagovoru uz Pozdravljenje na Veliku Gospu 2015. zanosno rekao: „Lijepo je misliti na to da imamo Oca koji nas čeka s ljubavlju, i da je naša majka Marija tamo gore i čeka nas s ljubavlju. U međuvremenu dok život teče, Bog da za njegov narod koji putuje ovom zemljom svijetli znak utjehe i sigurne nade ... sjajem obasjano lice Gospodino-ve majke.”

Korisno bi bilo češće moliti Boga riječima pape Ivana Pavla II. i za zagovor *Svete nazaretske obitelji da Crkva u svim narodima na zemlji može plodonosno ispuniti svoje poslanje u obitelji i po obitelji!*